

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ «ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ТАРАСА ШЕВЧЕНКА»

Сучасні суспільні комунікації:
міжнародний досвід та українські реалії

Збірник тез наукових доповідей
(Лубни, 20 лютого 2025 року)

Лубни, Україна

2025

Грек Ірина

Антиукраїнські наративи в російському кінематографі.....262

Кішук Леся, Новіков Олександр

Співпраця України з ЄС та НАТО у питаннях реабілітації військових.....266

Овчар Ірина, Овчар Юлія

Інформаційна безпека в умовах воєнного стану: на прикладі медіа супроводу Указу Президента № 679/2022.....270

Оганесян Алексан

Інформаційна безпека як складова національної безпеки України.....275

Кузуб Олександр

Технології штучного інтелекту моделювання смарт-контрактів для цифрових фінансових активів підприємства на основі блокчейн-технології.....279

ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ

Романюк Олександр, Ціхановська Олена, Майданюк Володимир

Особливості розвитку цифрової освіти в Україні.....286

Карайбіда Віталій

Методичні підходи до оцінки фінансового потенціалу підприємства.....296

Саїк Степан, Юрченко Максим

Податкова політика України в умовах воєнного стану: ключові зміни та їхній вплив.....298

Список використаних джерел:

1. Anderson B. Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism. Verso Books. 2016. 256 p.
2. Castells M. The Rise of the Network Society. Wiley. 2009. 656 p.
3. Finnemore M., & Sikkink K. International Norm Dynamics and Political Change. International Organization. 1998. 52(4). P. 887-917.
4. Nye J. S. Soft Power The Means to Success in World Politics. PublicAffairs. 2004. 206 p.
5. Schiller H. Communication and Cultural Domination. International Arts and Sciences Press. 1976. 126 p.
6. Shannon C. E. A Mathematical Theory of Communication. The Bell System Technical Journal. 1948. Vol. 27. P. 379–423

Ірина Грек, асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

АНТИУКРАЇНСЬКА І НАРАТИВИ В РОСІЙСЬКОМУ КІНЕМАТОГРАФІ

Російська пропаганда – один із найгостріших викликів сучасності. Її активно використовують прибічники Кремля для маніпулювання свідомістю, дестабілізації суспільств, виправдання агресивних дій. Дослідження російської пропаганди є надзвичайно актуальним, зважаючи на те, що сьогодні інформаційний фронт широкомасштабної війни не менш агресивний та масштабний, ніж військовий.

Мистецтво завжди було потужним інструментом у руках тих, хто прагне впливати на масову свідомість. Колишній СРСР майстерно використовував цей інструмент для формування ідеологічно однорідного суспільства. Погоджуємося із думкою про те, що «кіно – це найважливіший вид мистецтва з огляду на його потужний вплив на масову аудиторію. Кінострічка створює зв'язок між глядачем і персонажами, даючи змогу переживати їхні пригоди, радіти успіхам або співчувати трагедіям. Цей емоційний зв'язок може дуже впливати на глядачів та надихати їх на зміну, роздуми й рефлексію над своїм життям. Фільми можуть привертати увагу до проблем, про які люди

можуть просто не замислюватися. Це може спонукати до зміни думок, переконань і сприяти соціальним змінам» [3]. Фільми того часу були не просто розвагою, а інструментом пропаганди, який виховував нове покоління радянських людей.

Нинішня російська влада усвідомлює величезний потенціал кіно як засобу масової інформації. Вони успадкували від Радянського Союзу використання його для формування бажаного образу країни, виправдання своїх дій на міжнародній арені та маніпулювання громадською думкою. І сьогодні проросійські наративи активно поширюються у кіноіндустрії.

Так, ключовим наративом у росіян є ксенофобія. А. Семеній у праці «Антиукраїнська пропаганда у сучасному російському історичному кінематографі» доводить, що в сучасному російському кіно образ українця систематично дегуманізується, а українці зображуються як вороги, менш розвинена нація або маріонетки зовнішніх сил. Науковець аналізуючи екранізацію «Тараса Бульби» констатує факт, що «це фільм на славу російської землі, російського народу та російської зброї. Запорізька Січ за фільмом – також частина історії та культури саме Росії. У кінострічці масово використовуються епітети «русский» та фрази «русское товарищество», у той час, коли термін «Украина» якщо і вимовляється, то з неправильним наголосом на другий склад — «УкрАина» [4, с. 84]. Додамо, що посилення вищезгаданого фільму – це прославлення російського народу, російської історії. На диво, навіть, українські козаки чомусь стають частиною російської історії. Зазначимо, що парадокс кінострічки вже в тому, що для всіх відомий той історичний факт, що Запорізьку Січ зруйнували саме росіяни. Якщо провести паралель між книгою М. Гоголя «Тарас Бульба» і фільмом «Тарас Бульба», то неозброєним оком видно розбіжності. У цьому ж фільмі ми спостерігаємо і наступний наратив – це перекручення історичних фактів. Крім згаданого перекручуються історичні факти і часів Другої світової війни. У фільмах часто підкреслюється виключно роль СРСР у перемозі над нацизмом, УПА та інших учасників українського національно-визвольного руху зображують як бандитів, які воювали

проти радянської влади лише з метою грабежів і вбивств мирного населення. До прикладу, фільми «Ми з майбутнього-2», «Т-34». Так, кінострічки відверто нав'язують глядачеві враження, що більшість українців співпрацювали з німецькими окупантами. Історія ж доводить, що поодинокі випадки колабораціонізму хоча й мали місце, але все ж таки українці масово чинили опір фашистам, мільйони українців воювали у складі Червоної армії, а також брали участь у партизанському русі. Наголосимо, що фільм «Ми з майбутнього-2» є лише одним з багатьох прикладів того, як кіно використовується для маніпуляції свідомістю і спотворення історичної правди.

Наступний наратив, який розглянемо – Україна є невід'ємною частиною «руського мира». Це один із ключових інструментів російської пропаганди, який використовується для легітимізації агресивної політики щодо України та інших сусідніх країн. Цей наратив стверджує, що, нібито, українці та росіяни є одним народом. Ідеями «руського мира» просякнутий фільм «Брат-2». Звернемо увагу на те, що «російська військова пропаганда після 24 лютого буквально захопила образ Даніла Багрова з фільму «Брат», щоб виправдовувати свої звірства та злочини. Пропаганда ставить за мету показати, що є легенда кіно, символ правди, і з його вуст лунали «правильні» інтерпретації, хоч і, зауважимо, 22-річної давності» [3].

На сьогоднішній день російська влада активно намагається просунути до показу у Італії пропагандистських фільмів «Діти Донбасу» та «Майдан, дорога до війни». Із повідомлення Державне агентство України з питань кіно, авторами одного з цих фільмів є російський пропагандистський канал Russia Today. Дистрибуцією займається організація Donbass Italia, яка раніше вже поширювали пропагандистські матеріали. Назва фільму, говорить про те, що сформовано новий російський наратив, що нібито Майдан – це дорога до війни. Російська пропаганда намагається встановити прямий причинно-наслідковий зв'язок між мирними протестами на Майдані та повномасштабною війною на Донбасі та в Криму. Насправді, рішення про анексію Криму та розпалювання війни на Донбасі було прийнято російським політичним керівництвом задовго до початку активної

фази бойових дій. Підкреслимо, що саме Росія є агресором у цьому конфлікті. Вона анексувала Крим, розв'язала війну на Донбасі і продовжує здійснювати збройну агресію проти України. Російська пропаганда часто спотворює факти, використовує фейки та напівправду для того, щоб створити бажаний образ подій. Таким чином, наратив про Майдан який призвів Україну до війни є частиною масштабної інформаційної війни, яку Росія веде проти України. Розкриття маніпулятивних прийомів, які використовуються в цій інформаційній війні, є важливим кроком для протистояння їй.

Зазначимо, що розглянуті наративи далеко не всі, які намагається просувати Росія у мистецтві, задля виправдання своїх військових злочинів.

Отже, російська пропаганда в кіно є потужним інструментом, який використовується для досягнення політичних цілей – формування негативного образу України та виправдання агресивної політики. Розуміння цих наративів та їх механізмів є важливим для того, щоб протистояти їм і захистити історичну правду.

Список використаних джерел

1. Горлач Д. Ви нам не брат-2: російський контент витісняють з українського ефіру URL: <https://medialab.online/news/vy-nam-ne-brat-2-rosijs-ky-j-kontent-vy-tisnyayut-z-ukrayins-kogo-efiru/>
2. Гоголь М. Тарас Бульба URL: <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=15>
3. Мельник Л. М., Грек І. М. Філософія українофобської пропаганди в російському кінематографі. URL. https://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/11403/1/Filosofiiia_ukrai.pdf
4. Семеній А. Антиукраїнська пропаганда у сучасному російському історичному кінематографі. Вісник студентського наукового товариства Донецького національного університету імені Василя Стуса. – 2022. – С. 83 – 86.